

PRZEWODNIK ANTYKWARSKI

DWUTYGODNIK DLA BIBLIOFIŁÓW I ZBIERACZÓW
POŚWIĘCONY BIBLIOGRAFII ORAZ MIŁOŚNICTWU KSIĄŻEK
I ZABYTEKÓW SZTUKI I KULTURY.

Przedpłata: w Warszawie — roczna 6 rb., półroczna 3 rb., kwartalna 1 rb. 50 kop.; na prowincyi — roczna 7 rb., półroczna 3 rb. 50 kop., kwartalna 1 rb. 75 kop.; za granicą — roczna Fr. lub K. 18.50, M. 15; półroczna Fr. lub K. 9.25, M. 7.50; kwartalna Fr. lub K. 4.75, M. 3.75.

Nr. pojedynczy 25 kop.

Ogłoszenia: cała strona 12 rb.;
1/4 str. 7 rb.; 1/2 str. 4 rb.; 3/4 str. 2 rb. 50 k.; 1 str. 1 rb. 75 kop.; 1 1/2 str. (5 wierszy jednoszpaltowych) 1 rb.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

WARSZAWA

MOKOTOWSKA 54 (TEL. 162-12).

CODZIENNIE OD G. 1-ej DO 3-ej.

Wychodzi d. 1 i 16 k. m.

Ogłoszenia i listy, dotyczące działu: *Korespondencya*, winny być nadsyłane do Redakcyi przed 10, względnie 25 każdego miesiąca.

TOWARZYSTWO OPIEKI NAD ZABYTEKAMI PRZESZŁOŚCI.

Zarząd Tow. opieki nad zabytkami przeszłości przygotowuje sprawozdanie, które przedstawi członkom Towarzystwa na mającym się wkrótce odbyć zebraniu ogólnem. W przekonaniu, że Czytelnicy nasi zechcą się zapoznać z wynikami prac tak pożyteczną i ważną rozwijającą działalność instytucyi — przytaczamy poniżej z łaskawie zakomunikowanego Redakcyi sprawozdania ważniejsze ustępy, zwłaszcza dotyczące przeprowadzonej konserwacyi zabytków.

Powołany na nowe trzecie Zarząd, po ukonstytuowaniu się swoim przez wybór pp. Edwarda hr. Krasińskiego na prezesa, Augusta Popławskiego i Rajnolda hr. Przezdzieckiego na vice-prezesów, Hugona Seydla na skarbnika i na sekretarza Kazimierza Broniewskiego, rozpoczął czynności przedewszystkiem ułożeniem planu działalności konserwatorskiej Towarzystwa na rok sprawozdawczy.

W pierwszym rzędzie rozważono przewidziane preliminarzem budżetu roboty około ruin zamków: w Czersku (w ciągu dalszym), w Chęcinach i w Iłży. Dalej nastąpiły sprawy:

- 1) ruin zamku w Ojcowie,
- 2) rozszerzenia kaplicy M. Boskiej Cudownej na Jasnej Górze, projektowanego przez OO. Paulinów,
- 3) poklasztornych zabudowań dawnego opactwa w Sulejowie, i
- 4) wieży w Wojciechowie.

W toku przeprowadzonych w roku sprawozdawczym robót w Czersku ukończona

została górna część wieży wjazdowej przez wymianę pozostałych partyi cegieł zwietrzałych i wyfugowanie spoin, wypłókanych przez deszcz. Po podmurowaniu wreszcie lewej skarpy tejże wieży roboty przeniesiono na basztę zachodnią. Tutaj zamurowano wyłom, wyrobiony w całej grubości fundamentów i wzmocniono nadwerżone kawałki murów w częściach najwyższych baszty.

Pragnąc ustalenia na przyszłość władzy opiekuńczej nad ruinami zamku, Zarząd przesłał do Cesarskiej Komisji Archeologicznej odpowiednie przedstawienie, wzmiankowane na str. 11 Sprawozdania z roku poprzedniego. W odpowiedzi Towarzystwo otrzymało za wiadomienie, iż Komisya rzeczona poczyniła kroki, aby ruiny te, należące do dóbr państwa, przekazane były na własność Komisji.

W ruinach zamku w Chęcinach wysłana w kwietniu roku sprawozdawczego delegacya stwierdziła stan groźny północnego muru okólnego, w którym na całej długości jego u przyziemia powstał przez umyślne wybranie kamienia głęboki podkop, mogący niechybnie spowodować runięcie masy muru na stojący u podnóża góry starożytny kościół. Niemniej wymagały niezwłocznego zabezpieczenia otwory w tymże murze, pozostałe po oknach, oraz wyłom w wewnętrznym narożniku charakterystycznej, o skośnym w planie poziomym układzie ścian, czworobocznej wieży narożnej.

Na podstawie relacyi delegatów Wydział architektoniczny opracował szczegółowy plan

robót pospołu z instrukcjami postępowania technicznego przy ich wykonywaniu. Wobec tego zaś, że ruiny zamku wchodziły w skład majoratu, należącego do p. Andrzeja Storożenki, historyka, zamieszkałego w Kijowie, Zarząd poczynił jednocześnie kroki, aby uzyskać pozwolenie na prowadzenie robót.

Zabiegi Zarządu znalazły u p. Storożenki nie tylko godną zaznaczenia przychyłność, lecz i gotowość dopomożenia.

Strome zbocza góry, na której wznosi się zamek, znacznie utrudniały pracę, gdyż zaszła konieczność dostawiania na szczyt góry wszystkich materiałów wyłącznie rękami ludzkimi. Do tej czynności najęto więźniów z miejscowego więzienia. Wynikiem przeprowadzonych do pierwszej połowy listopada robót jest: zaprawienie wyłomu w wieży, zamurowanie podkopu ściany północnej, przywrócenie rozebranych a wzmacniających ją części skarpowych i zabezpieczenie poszarpanych nadwieszni muru i otworów okiennych.

Cechą zasadniczą, różniącą zamek w Iłży od zamków w Czersku i Chęcinach, jest jego układ. Tamte stanowią budowle zwarte, zamknięte w jednej linii obwodowej wierzchołków gór, na których je wzniesiono. W przeciwnieństwie do nich zamek iłżecki składa się z dwu części, rozrzuconych na rozleglejszej przestrzeni — z zanku dolnego i górnego, tworzących jakgdyby dwie oddzielne warownie, lecz ustosunkowanych jeden do drugiego w ten sposób, że dolny, wysunięty fortyfikacjami w stronę dla przystępu najłatwiejszą, stanowi dla górnego przedpiersie, które miało za zadanie powstrzymać pierwszy atak nieprzyjaciela i utrudniać jego zdobycie.

Zamek dolny był siedzibą starosty i w obrębie swoim, oprócz domu starościńskiego, zamykał wszelkie zabudowania gospodarcze. Z zabudowań tych nic nie pozostało. Z murów obronnych przechowały się dwa zręby, spotykające się pod kątem prostym, w którym znajduje się pozostała część wysuniętej po za linię murów półokrągłej baszty (beluardu) z dwoma sklepieniami izbami w podziemiu. W innej części dziedzińca zamku dolnego przechował się korytarz, starannie sklepiony, biegnący po linii pochyłej w górę ziemi i zamknięty w końcu zamurowaną ścianą.

Zamek górny był rezydencją właścicieli — książąt biskupów krakowskich. Zajął on najwyższy cypel góry, nadsypany ziemią, dobytą z przedzielającej go od zamku dolnego fosy. Zbliżony w zarysie poziomym do formy elipsy, mieścił pośrodku dziedzińczyk z rozłożonymi dokoła zabudowaniami mieszkalnymi, z czworoboczną wieżą wjazdową od frontu

i z panującą nad całą okolicą wysmukłą basztą okrągłą — od tyłu. Dojazd na dziedzińiec biegł po krawędzi góry od strony miasta, zasłonięty przedpiersiem wydłużonej linii muru, zaopatrzonego po obudwu końcach wysuniętymi beluardami.

Tutaj zachowały się: 1) złomy murów obwodowych, do których przylegały pokoje mieszkalne, 2) baszta okrągła, 3) podstawa wieży wjazdowej ze sklepieniami izbami, na której ścianach utrzymały się jeszcze częściowo starannie ciosane bonie, oraz 4) wspomniany mur z beluardami, flankujący dojazd.

Całość — aczkolwiek jest ruiną zupełną — przedstawia się niezwykle malowniczo i świadczy wymownie, że była to siedziba uprzywilejowana właścicieli. Mimo przeróbki późniejszej, których celem było nadanie zamkowi większej świetności, zachował on wybitne cechy zamku średniowiecznego. W toku robót, jakie wypadnie przeprowadzić, wyjdzie niewątpliwie na jaw niejeden szczegół, który, dzisiaj ukryty w rumowiskach porośniętych trawą, doda światła do jego charakterystyki. Obecnie pierwszym zadaniem było zabezpieczyć najcenniejszą część zwałisk — okrągłą basztę, która zachowała się niemal zupełnie w całej swej wysokości. Wyłom, utworzony u jej podstawy na przestrzeni $\frac{2}{3}$ obwodu, 3 metry wysoki, a do 2 głęboki — dzieło, zdaje się, nie tyle czasu, ile łupiestwa — wywołał pęknięcia pionowe wzdłuż całej baszty. Te właśnie uszkodzenia były przedmiotem robót, uskuteczniionych w roku sprawozdawczym przy pomocy członka Delegata T-wa, sędziego, p. Karola Gantnera, gorliwego opiekuna ruin zamku iłżeckiego od chwili, gdy stały się własnością ks. Lubomirskiego.

Niezależnie od robót konserwatorskich z natury rzeczy nasuwała się myśl wyzyskania terytorium, należącego do zamku tak, aby posiadłość ta mogła dawać T-wu w przyszłości niejaki dochód. Łącznie z p. Gantnerem rozważano projekt założenia ogrodu na całej, odpowiedniej po temu, przestrzeni. Wypuszczenie go w dzierżawę — obok dochodu — zapewniłoby w osobie stałe zamieszkałego ogrodnika nieustanny dozór nad ruinami, które po przeprowadzeniu robót konserwatorskich i oczyszczeniu ich z rumowisk przybiorą jeszcze bardziej malowniczą postać. Uskutecznienie tego projektu wymaga znaczniejszego nakładu pracy i kosztów, tem prędzej zaś dokona go Towarzystwo, jeżeli każdy z członków, stwierdziwszy naocznie prowadzone przez Towarzystwo prace, uzna za swój obowiązek pozyskiwać nowych członków. Na wiosnę, jednocześnie z rozpoczęciem dalszego ciągu robót, będzie wysłana delegacja z jednym z wybitnych ogrodników celem szczegó-

łowego zakreszenia planu przyszłych urządzeń i stopniowego wprowadzenia ich w wykonanie.

Przy wieży w Wojciechowie w roku sprawozdawczym nie były jeszcze przedsiębrane żadne roboty konserwatorskie. Od rozpoczynania ich powstrzymywała okoliczność, że Towarzystwo prowadziło już roboty w 3-ch innych miejscach. Trudne zaś warunki dostawy materiału na wysokie góry w Czersku i Iłży, podnoszące koszty roboty, nakazywały wobec skromnych środków Towarzystwa ostrożność w szafowaniu nimi. Stan przytem wieży wojciechowskiej nie groził żadnem bliższem niebezpieczeństwem, warunki zaś, w jakich się znajduje, a mianowicie odosobnienie od większego środowiska ludzkiego, położenie jej na uboczu, we wsi, pozbawionej dworu, jej struktura wreszcie — nasuwały przedewszystkiem zagadnienie, jakie należałoby jej nadać przeznaczenie praktyczne i tem samem zabezpieczyć od niszczenia przez tych, którzy niezamieszkane mury uważają za cegłę do wzięcia.

Po zbadaniu warunków miejscowych przy łaskawem pośrednictwie p. Henryka Wiercińskiego, delegata Towarzystwa z Nałęczowa, Zarząd doszedł do wniosku, że najlepszym po temu środkiem będzie przeznaczenie wieży na sklep wiejski i mieszkanie dla jego dzierżawcy. Z urzeczywistnieniem jednak tej myśli łączy się konieczność uprzedniego odkupienia od sąsiada, włościanina, niewielkiego pasa ziemi w tym celu, aby uratować dawne obwarowania ziemne, otaczające wieżę, linia bowiem graniczna ofiarowanego przez p. Popławskiego gruntu odcina obecnie na rzecz posiadłości włościanina część tych obwarowań, co z biegiem czasu wpłynęłoby niechybnie na zatarcenie ich rysunku.

Sprawa projektu rozszerzenia Kaplicy M. Boskiej na Jasnej Górze, obwieszczona przez zaprowadzone umyślnie puszkii ofiarne w murach klasztoru Częstochowskiego i omawiana w czasopiśmie, była roztrząsana na posiedzeniach Zarządu i Wydziału architektonicznego. Zgodnie uznano, że znaczenie tej kaplicy jest zbyt doniosłe w dziejach narodowych, aby powiększenie jej mogło być dokonane bez należytego zbadania przez liczniejsze grono specjalistów. Wobec zatem wyrażonej przez pp. prof. M. Sokołowskiego, prof. J. hr. Mycielskiego, d-ra Tomkowicza, K. Wyczynskiego i J. Warchołowskiego z Krakowa gotowości wzięcia udziału w rozpatrzeniu projektu, Zarząd postanowił urządzić wspólną na miejscu naradę, która też za łaskawą zgodą O. Jenerała odbyła się dnia 2 maja r. z., przy uczestnictwie ze strony Towarzystwa pp.: ś. p. K. Wojciechowskiego,

S. Szyllera, J. Wojciechowskiego, W. Powichrowskiego i K. Broniewskiego, oraz zaproszonego przez O. J. Rejmana p. szambelana Małkowskiego.

Wyniki narad ujęto w protokół następujący:

„Wyżej wymienieni zebrali się na naradę w przedmiocie powiększenia przestrzeni, poprzedzającej kaplicę N. M. P. Częstochowskiej, projektowanego z uwagi na małą jej pojemność przy stale zwiększającej się liczbie odwiedzających Jasną Górę pątników.

Wybrany jednogłośnie na przewodniczącego prof. Sokołowski zagałł posiedzenie wyrażeniem podziękowania w imieniu zgromadzonych O. Jenerałowi za przychyłność dla inicjatywy, aby tak ważna, cały naród obchodząca sprawa była rozważona wszechstronnie w liczniejszym gronie specjalistów. Poczem, powoławszy na sekretarzy pp. Broniewskiego i Wyczynskiego, przewodniczący udzielił głosu p. Szyllerowi, prosząc go, aby zaznajomił zebranych z przygotowanym przez siebie projektem.

W celu powiększenia przestrzeni dla pątników p. Szyller proponuje zużytkowanie miejsca wirydarza wraz z jego krużgankami, stanowiącymi przejście do kaplicy, w ten sposób, aby, skasowawszy mury wirydarza, wznieść na ich miejsce cztery filary, wesprzeć na nich kopułę z nadmurowaniem bębna i utworzyć tą drogą łącznie z podłużnemi ścianami krużganków trzy nawy. Do powstałej stąd całości włączonaby również była znajdująca się na piętrze kaplica św. Józefa, przy utworzeniu w niej rodzaju empor. Z uwagi zaś na utrudnioną cyrkulację przy większym natłoku ludu, wchodzącego i wychodzącego przez jedyne dzisiaj istniejące wejście, p. Szyller proponuje przebicie jeszcze dwóch wejść innych po obudwu jego stronach.

Idąc nadto za życzeniem O. Jenerała, aby tłumom, nie mogącym dostać się do wnętrza i zalegającym z tego powodu dziedziniec, uprzystępnąć widok Obrazu Cudownego choćby zdaleka, p. Szyller projektuje przesunięcie drzwi wejściowych do wirydarza, oraz drzwi z wirydarza do kaplicy tak, aby otwory te znalazły się na jednej osi z Cudownym Obrazem.

Po udzieleniu powyższych objaśnień przez p. Szyllera przy pomocy planu rysunkowego, zgromadzeni udali się na wniosek przewodniczącego dla zaznajomienia się z charakterem i układem w naturze wspomnianych ubikacji na miejsce, poczem przystąpiono do obrad.

Uwagi i spostrzeżenia, jakie poczyniono na miejscu, przewodniczący streścił w formie zasadniczego pytania:

Czy wirydarz ma być zamieniony na integralną część kaplicy i pokryty kopułą, czy też należy poprzestać na pewnych tylko w nim zmianach?

W otwartej w tym przedmiocie dyskusji znaczna większość okazała się przeciwną pierwszej połowie postawionego przez przewodniczącego pytania.

W przemówieniach swoich pp. Tomkowicz, prof. Mycielski, Wojciechowski, Wyczynski, Warchałowski, wyrazili przekonanie, że nawet tak wielka przeróbka nie rozwiąże zadania i nie odpowie wymaganiom.

Stworzy ona miejsce zaledwie dla 700 osób, które po części i dzisiaj istnieje, zawsze atoli pozostanie oddzielone od kaplicy obecną ścianą szczytową, gdyż o jakimkolwiek ruszaniu kaplicy mowy być nie może. Przesunięcie jej drzwi środkowych byłoby eksperymentem niebezpiecznym. Nakrycie wirydarza kopułą — niezależnie od tego, że naruszyłoby tradycję — pociągnęłoby za sobą zmiany ogromne w charakterze widoku, zarówno zewnętrznego jak i wewnętrznego. Względem, które potrzeba praktyczności nasuwa, można zaradzić innemi drogami. Przedewszystkiem zaś, aby zapobiedz ścisłowi, należy unormować cyrkulację ustaleniem jej kierunku.

Dla otworzenia widoku z dziedzińca na Obraz byłoby możliwem wybicie otworów w ścianach poprzecznych wirydarza w formie bądź okien, bądź drzwi w połowie oszklonych. Drzwi pozwoliłyby użytkować wirydarz. Nakrycie wirydarza powinno być niewyniosłe, poziom zaś wirydarza należałoby zrównać z poziomem krużganków i obmyśleć środki odprowadzania wody deszczowej, spływającej z dachów okolicznych, oraz śniegu.

Omówiwszy wreszcie kwestję możliwości wybicia drzwi po obu stronach obecnego wejścia z dziedzińca do krużganków, dyskusję zakończono odpowiedzią p. Małkowskiemu, który, tłumacząc pogląd swój prawem ogólnem ewolucji, uważał przeprowadzenie zamierzone pierwotnie przebudowy za wskazane, skoro tego potrzeba chwili bieżącej wymaga. Przewodniczący oraz pp. Tomkowicz i Mycielski wyjaśnili niebezpieczeństwo tej zasady. W poszanowaniu zabytków przeszłości obok względów archeologicznych odgrywają rolę nie mniejszą tradycję i uczucia narodowe, związane z dawnymi zabytkami, uczucia te zaś nie są obce również ludowi, o który chodzi w danym przypadku. Wobec tego nie potrzeba wyszukiwać motywów dla ich zachowania, lecz przeciwnie — w poczuciu całej doniosłości swojego powołania w tej sprawie — należy tylko szukać punktu wyjścia dla pogodzenia wymagań użytkowych z zasadami konserwacji.

Po przerwie, w której na wniosek O. Rejmana zebrani udali się po za obręb klasztoru dla stwierdzenia, czy i o ile mogłaby być ewentualnie pożądana wyniosła kopuła w kompleksie dachów, posiedzenie wznowiono.

Prof. Sokołowski, reasumując kwestję, w dyskusji omówione, ujął je w szereg pytań i poddał pod głosowanie w następującym porządku:

1. Kto jest za zniesieniem wirydarza?
2. Czy pokryć wirydarz kopułą?
3. Czy wogóle można przykryć dachem wirydarz?
4. Czy można po obu stronach wejścia do krużganków z dziedzińca wybić dwoje drzwi nowych?

O. Jenerał i p. Szyller w głosowaniu udziału nie wzięli. Z pozostałych 11 głosów odpowiedziało 10 przecząco na dwa pierwsze pytania, na pytanie 3-cie odpowiedziano twierdząco wszystkimi głosami, na 4-e 10 przeciwnie, 1 oświadczył się za wybicciem drzwi.

Co do pokrycia dachem, opatrzonym oknami, wirydarza, uchwalono, aby był on widoczny z po za attyki licowej ściany wirydarza. Szczegółowe opracowanie tego zadania pozostawiono p. Szyllerowi, jako kwestję zastosowania drzwi lub okien w ścianach poprzecznych wirydarza, wyrażając jedynie życzenie, aby, stosując okna, uwzględnić także wejście.

W zakończeniu przewodniczący, podnosząc zabiegi O. Jenerała koło doprowadzenia do stanu świetności Jasnej Góry, polecił w imieniu zebranych troskliwej jego myśli wniosek o konieczności sporządzenia wyczerpujących planów Jasnej Góry, architektonicznych i sytuacyjnych, przekrojów i poziomów. P. Tomkowicz podniósł znaczenie tego wniosku zarówno dla samej sprawy, jak i dla poznania naukowego tego pierwszorzędnego pomnika. Wydanie należycie opracowanej, wyczerpującej publikacji, winno być naturalnem dopełnieniem działalności O. Rejmana.

Wyrażając całą przychylność dla wniosku, O. Jenerał przyrzekł mieć jego urzeczywistnienie na uwadze.

Z bytnością w Częstochowiełączono sprawę zabudowań poklasztornych i kościoła w Sulejowie, wyluszczonej już w Sprawozdaniu za r. 1909 (str. 8, 9, 10) z powodu propozycji, skierowanej przez Zarząd do Centr. Tow. Roln., aby przy wyborze miejsca dla szkoły rolniczej, powstać mającej z zapisu ś. p. Miniszewskiego i Łuczyńskiego, rzeczono Tow. zechciało uwzględnić Sulejów i jego zabudowania.

Sprawie tej delegacja poświęciła dzień następny. Na miejsce — do Sulejowa — przy-

byli również pp. A. Karszo-Siedlewski, B. Miklaszewski, F. Freska, jako delegaci C. T. R. oraz A. Popławski, vice-prezes Tow. op. n. z. p. i członkowie: N. Budny, J. Dziekoński, J. Lisiecki, Z. Mąceński, C. Przybylski i T. Wiśniowski.

Po rozpatrzeniu stanu i charakteru zabudowań poklasztornych i zestawieniu ich z projektem przeróbek p. Przybylskiego, uznano:

a) projekt przeróbek, wybornie pomysłanych, sporządzony przez p. Czesława Przybylskiego, jako myśl zasadniczą zaakceptować, polecając szczegóły dla specjalnego opracowania;

b) że zużytkowanie tych zabudowań, proponowane przez Tow. op. nad zab. przeszł., jest jedynym ze względu na naderżającą się okazywać radykalnym środkiem zabezpieczenia od zagłady zabytku, należącego do najpiękniejszych i najcenniejszych w kraju;

c) że miejscowość sama posiada wszelkie warunki, potrzebne dla szkoły, które podnosi nadto wartość ich ideowa tradycji z miejscowością związanych, pomnikowości budowli i malowniczości krajobrazu, czynników znakomicie odpowiadających wymaganiom pedagogicznym.

Odnosnie do punktu 2-go, zgodnie z przedstawieniem p. J. Wojciechowskiego — uznano za najpilniejsze:

a) wyrestaurowanie ściany północnej kościoła;

b) zabezpieczenie narażonego na zacieki strychu nad korytarzem obok kapitułarza koło transeptu, przez wzniesienie nad częścią ściany nawy południowej odpowiedniej ścianki;

c) pokrycie dachu kapitułarza gontami nowymi, gdyż konstrukcja jego nie pozwala na dachówkę;

d) usunięcie z posadzek płyt nagrobkowych i umieszczenie ich w ścianach.

Dalej na wniosek przedniczącego postanowiono, aby:

e) wszystkie części kamienne oczyścić z wapna i farby;

f) płyty nagrobne wmurować w ściany korytarza przy kapitułarzu;

g) zająć się wyrestaurowaniem uszkodzonych mobiliów kościelnych.

Nadto zwrócono uwagę na niestosowność obecnego pokrycia dachu blachą żelazną, na czerwono malowaną, i na brzydki kształt nowej sygnaturki. Przy tej sposobności zauważono, że dachy kościoła w nowszych czasach zostały prawdopodobnie cokolwiek obniżone.

KSIEGA ADRESOWA ZBIERACZÓW POLSKICH.

Zamieszczony w № 2-im *Przewodnika* artykuł p. W. G. p. t.: „Potrzeby naszego antykwarstwa“, poruszający między innymi sprawę wydania książki adresowej zbieraczy polskich, zaopatrzyliśmy w następujący dopisek:

„Redakcja *Przewodnika*, drukując pełne słuszności uwagi szan. autora, uważa za niezbędne zaznaczyć, iż myśl wydawania Księgi adresowej i podręczników bibliograficznych powzięła jeszcze przed wypuszczeniem 1 №. Do sprawy tej Redakcja powróci w jednym z następnych numerów *Przewodnika*“.

Obecnie więc, pragnąc przystąpić do urzeczywistnienia projektu pierwszego z wymienionych wydawnictw (potrzebę którego dostatecznie uzasadnił autor wzmiankowanego artykułu), zwracamy się do wszystkich polskich zbieraczy z prośbą o pomoc, a więc o nadsyłanie nam zarówno swoich adresów, jak i adresów znanych im posiadających zbiory osób. Prócz dokładnego adresu (miejscowość, stacja pocztowa i gubernia, względnie ulica i № domu), należy wymienić *specjalność* zbieracza, o ile można dość ściśle, a więc: dla gromadzących księgozbiór — gałąź wiedzy lub literatury; dla numizmatyków — rodzaje i okres; dla posiadaczy zbioru rycin — zakres tegoż (portrety? widoki?) i t. d.

„Księga adresowa zbieraczy polskich“ wyjdzie w końcu r. b. Całoroczni prenumeratorzy *Przewodnika* otrzymają ją bezpłatnie, ewentualnie — o ileby koszt wydawnictwa okazały się większe — za niewielką dopłatą.

Wszyscy zbieracze prywatni-prenumeratorzy *Przewodnika* korzystają z prawa umieszczenia w dziale ogłoszeń swych dezyderatów — na sumę, równającą się opłaconej prenumeracie.

REDAKCJA „LAMUSA“ uprasza o łaskawe nadsyłanie cennych rękopisów, listów, utworów, kompozycji autorów zgasyłych, o ile te dotychczas nie były drukowane, pod adresem jej pisma, jako do jedynej na to przeznaczonej skarbnicy, gdzie ogłoszono dotychczas dzięki uprzejmości właścicieli nieznanne rękopisy i listy Mickiewicza, Słowackiego, Kopernika, Chopina, Norwida, Grottgiera, Wyspiańskiego, Ujejskiego etc. Adres: L w ó w, ulica Senatorska L. 4.

BIBLIOTEKA MEC. TADEUSZA-STANISŁ. WRÓBLEWSKIEGO.

Znany adwokat wileński, p. T. St. Wróblewski, autor Statutu T-wa Muzeum Nauki i Sztuki i współzałożyciel tej instytucji, w wolnych od zajęć zawodowych godzinach cały pochłonięty jest urządzaniem swego bardzo pięknego księgozbioru. Podstawą biblioteki jest duża księżnica, którą odziedziczył p. mecenas Wróblewski po ojcu swym, cenionym entomologu i lekarzu-homeopacie, ś. p. Eustachym; składają ją przeważnie dzieła przyrodnicze, lekarskie i in. Sam p. Tad. Wróbl. znacznym nakładem funduszu znakomicie bibliotekę powiększył dziełami treści prawniczej, historycznej, teologicznej i t. d. Są w niej rzadkości nadzwyczajne, jest sporo cennych manuskryptów. Dziś księgozbiór liczy przeszło 20 000 tytułów samych ksiąg, a szanowny bibliofil ustawicznie robi zakupy, wydając rocznie niemniej, niż 3000 rb. na ten cel szlachetny. T. Wr. należy do wytrawnych księgoznawców; z zamiłowania i kompetencji należy do gruntownych badaczy herbownictwa. Pan Wr. pragnie oddać z czasem swą bibliotekę na użytek publiczny — i w tym celu stara się o rządową koncesję; zakład ma nosić imię rodziców ofiarodawcy — Eustachego i Emilii z Bieniowskich Wróblewskich. Niedawno grono przyjaciół p. T. Wr. ogłaszało konkurs na ex-libris, ofiarowany następnie światłemu naszemu księgoznawcy.

Dowiadujemy się, że Józef Bieliński, lekarz, b. wychowaniec Szkoły Głównej, znany historyk dziejów oświaty w Polsce, członek komisji liter. Akademii Um. w Krakowie, zadeklarował zapis testamentowy doborowego swego księgozbioru na rzecz biblioteki p. mec. Wróblewskiego. Księgozbiór dr. Bielińskiego zawiera 15 000 dzieł i kilka tysięcy rękopisów. Większość książek swych i autografów zgromadził czełgodny autor „Uniwersytetu Wileńskiego” w Wilnie, gdzie mieszkał w ciągu lat kilkunastu. Świetny i głęboko poważany bibliograf nasz posiada również cenny zbiór sztychów wileńskich i in., zwłaszcza potretów. Wilno nie ma dziś w swych murach takiej, jak sz. dr. J. Bieliński, powagi w rzeczach oświaty i może nawet historii Wilna w ogólności. Obecnie w Wilnie dopiero wyrabiają się badacze głębsi (najruchliwszy i najzdolniejszy niewątpliwie p. Wacław Gizbert-Studnicki, redaktor „Tygodnika Wileńskiego”). Żałować należy, że p. adwokat Wróblewski, erudyta znaczny w rzeczach wileńskich, posiadacz wartościowych materiałów historycznych, nic sam nie ogłasza drukiem. *L. Ź.*

BIBLIOTEKA SZCZORSOWSKA.

Obecny właściciel Szczors, hr. Butenjew-Chreptowicz, podarował słynną bibliotekę Chreptowiczów uniwersytetowi św. Włodzimierza w Kijowie. Księgozbiór został już tam przewieziony, po skatalogowaniu zaś dublety mają być sprzedane.

Nad księgozbiorem szczorsowskim zawsze ciążył fatalizm. Gromadzony początkowo przez Joachima Chreptowicza, kanclerza w. l. (* 4-I-1729 † 4-III-1812), już w pierwszej epoce swego istnienia — w Warszawie — zaczął się rozpraszać, tak, że, jak się wyraża (zapewne z przesadą) W. Radziszewski, „znaczna część poszła na stronę”. A podobnie świadczył i Lelewel, pisząc (*Bibliogr. ksiąg dwoje*, II 140): „Jeszcze w Warszawie poniosła ta biblioteka niejake szkody, bo widziałem jej oprawy i podpisy po innych bibliotekach prywatnych i pomiędzy bukinistami”. Po śmierci założyciela księgozbiór przewieziono do Szczors (gub. mińska, pow. nowogródzki), gdzie w dalszym ciągu pomnażał go syn Joachima, Adam Chreptowicz, nie mogąc jednakże ustrzedz od strat, których szereg rozpoczął się był na pierwotnej siedzibie. Przyczyniła się tu nieogłębność Jana Czeczota, który po powrocie z Orenburga został w Szczorsach bibliotekarzem i zaczął książki lekkomyślnie pożyczać. Tą drogą wiele rzeczy powędrowało między ludzi, aby więcej już do biblioteki nie powrócić. Czeczot w Szczorsach pozostał do śmierci Adama Chreptowicza (1844 r.). Znacznie później księgozbiór porządkował starożytnik miński Tatur.

Za życia obu Chreptowiczów zbiory ich były dostępne dla uczonych i pisarzy; z rękopisów drukiem ogłoszono „Pamiętnik Samuela Maskiewicza” (Wilno, 1838); „wiele też ciekawości drukowano z tej biblioteki w „Wizerunkach i roztrząsaniach naukowych” (J. Bartoszewicz). Ze śmiercią Adama Chreptowicza i to również ustało.

Biblioteka szczorsowska była na Litwie najbogatszą z prywatnych księżnic, zwłaszcza pod względem rzadkości; według Lelewela, w dziale polskim „więcej znaczna szczegółnemi dziełami niż liczbą”, założyciel jej bowiem większą zwracał uwagę na autorów klasycznych i francuskich, do pomnożenia zaś działu ojczystego (i rękopisów) głównie przyczynił się dopiero syn jego, Adam. Obecnie uniwersytet kijowski otrzymuje ok. 12 000 t.

O rękopisach biblioteki szczorsowskiej ogłosił rozprawę prof. S. Ptaszycki pod tyt. „Szczorsowska biblioteka grafa Litawora Chreptowicza. I. Kratkija świedienija o sobranii rukopisiej”. Moskwa, 1899, 8°, str. 31.

WYSTAWA „STAREJ WARSZAWY“.

Wszyscy, którzy kochamy stolicę kraju naszego, Warszawę żywą, równie serdecznym uczuciem przywiązani jesteśmy do jej rodzicielki — *Starej Warszawy*. To przywiązanie, każdemu szczeremu warszawiakowi właściwe, dzielić niezawodnie najszerze warstwy społeczeństwa naszego. Za tem uczuciem idąc, pragnąc poglądowo wystawić przed oczy szerokiej publiczności tak miłe jej pamiątki dziejów i kultury Miasta dotyczące, w najcieńszych bodaj okazach, Towarzystwo Opieki nad zabytkami przeszłości powzięło zamiar urządzenia Wystawy Starej Warszawy.

Temi dniami Zarząd Towarzystwa otrzymał od Naczelnika Kraju stosowne zezwolenie i niezwłocznie przystąpił do urzeczywistnienia zamiaru. Z uwagi na krótki termin, mianowicie d. 1 maja r. b., w którym wystawa będzie otwarta, dbając przytem, aby odpowiadała ona zadaniom jaknajlepiej, Zarząd zaprosił do wzięcia udziału w jej organizacji szereg osób, złożonych z dziejami Miasta bądź naukowymi pracami swojemi, bądź znawstwem, zamięłowaniem i gromadzeniem jego pamiątek.

W wyniku pierwszego posiedzenia, odbytego 16 ub. m. pospołu z zaproszonymi, omówiono przedewszystkiem materiały wystawowy i ujęto go w trzy działy główne:

Do działu I-go zaliczono to wszystko, co stanowi stronę ilustracyjną Miasta z minionych okresów jego rozwoju, jako to:

a) widoki ogólne Warszawy, odtworzone we współczesnych sztychach, rysunkach i obrazach malowanych,

b) widoki poszczególnych fragmentów Miasta i gmachów,

c) plany Miasta.

Dział II-gi stanowić będą portrety marszałków W. K., starostów, burmistrzów, prezydentów i rajców, dostojników duchownych, uczonych, artystów i wogóle wybitnych obywateli warszawskich.

Na dział III-ci złożą się:

a) przedmioty pamiątkowe z przeszłością Warszawy związane;

b) wyroby wszelkiego rodzaju o charakterze artystycznym lub specjalnym, w Warszawie wykonane, jako to: sprzęty kościelne, meble, zegary, wyroby ceramiczne, złotnicze, ślusarskie i t. p. Uwzględnione być mogą również takie z tych przedmiotów, nie będące ściśle wyrobu miejscowego, które atoli stanowią starodawną przynależność kościołów, pałaców i t. p. warszawskich;

c) druki i oprawy książek pochodzenia warszawskiego;

d) insygnia i znaki cechowe warszawskie i t. p.;

e) znaleziska, wydobyte w Warszawie przy robotach ziemnych Wisły i t. p.;

f) ubiory i stroje miejskie warszawskie.

Przeszedłszy następnie do organizacji pracy przygotowawczej, postanowiono, dla szybszej akcji, podzielić tę pracę między dwa komitety — kierowniczy i wykonawczy — ze ściśle określonymi programami ich obowiązków i działalności.

Zadaniem pierwszego jest: wyszukiwanie materiału wystawowego, starania o jego uzyskanie, kwalifikowanie go, wydanie katalogu.

Obowiązkiem komitetu wykonawczego jest: przyjmowanie nadesłanych przedmiotów, prowadzenie ich spisu, wydawanie pokwitowań, przygotowanie materiału do katalogu, urządzenie wystawy, zorganizowanie stałego dozoru na wystawie.

Przewodniczący komitetów: prezes T-wa, Edward hr. Krasiński; skład ich stanowią pp.:

prof. Szymon Askenazy, Gustaw Soubise-Bisier, Włodzimierz ks. Czetwertyński, Wiktor Gomulicki, Henryk Fukier, ks. prał. Adolf Jelowski, Władysław Korotyński, prof. Tadeusz Korzon, Wanda hr. Krasińska, mecenas Aleksander Kraushar, Leopold bar. Kronenberg, Roger hr. Lubieński, Władysław Marconi, Jan Mrozowski, Ludwik Norblin, Artur Oppman (Or-ot), August Popławski i Rajnold hr. Przezdziecki v. prezesi T-wa, Janusz ks. Radziwiłł, skarbnik T-wa Hugon Seydel, Antoni Strzałecki, dr. W. Tatarkiewicz, W. Walewski.

Komiteta wykonawczy: pp. A. Kraushar, Wład. Adelt, Zdzisł. Dębicki, H. Fukier, adwokat przysięgły Aleksander John, Mieczysław Nowacki, Julian Nowacki, Leopold Méyet, Stanisław Rzepecki, Zofia Stefańska, Antoni Strzałecki, Piotr Krasnodębski, dr. Władysław Tatarkiewicz, Zygmunt Otto.

Na sekretarzy wystawy wybrano pp.: Kazimierza Broniewskiego i Mieczysława Rulikowskiego.

Podając o tem do wiadomości publicznej Zarząd T-wa zwraca się za pośrednictwem naszym do wszystkich, tak w mieście, jako też na prowincyi zamieszkałych posiadaczy przedmiotów, któreby mogły wzbogacić Wystawę, z uprzejmą prośbą o łaskawe ich użyczenie. Wiadomość w tym względzie należy nadsyłać pod adresem T-wa Opieki nad zabytkami przeszłości, Nowy-Świat 41, „Komitet Wystawowy“, skąd wszelkie dalsze informacje niezwłocznie udzielone będą. Koszta transportu nadsyłanych przedmiotów ponosi Towarzystwo (o ile właściciel nie zastrzeże, że gotów jest wziąć je na siebie).

KRONIKA.

Z Tow. Opieki nad zabytkami przeszłości. Zebranie ogólne członków czynnych, następnie zaś zebranie walne wszystkich członków Tow. Opieki nad zabytkami przeszłości odbędą się d. 11 b. m., w sobotę. Porządek dzienny obejmuje: 1) Sprawozdanie z działalności zarządu Tow. za rok 1910; 2) sprawozdanie rachunkowe; 3) raport komisji rewizyjnej; 4) budżet na r. 1911; 5) wybór nowych członków zarządu na dwa miejsca wakujące; 6) wnioski zarządu: a) w sprawie dokupienia gruntu, przylegającego do wioły w Wojciechowie, b) w sprawie nabycia przez Tow. ruin w Raciążku. Zebrania zakończy odczyt, poświęcony Iłży, ilustrowany przezroczami.

Z Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. W Pałacu Sztuki otwarta została II-ga doroczna Wystawa stowarzyszenia „Rzeźba”. Oprócz dzieł francuskiego mistrza Augusta Rodina, Wystawę zajęły utwory najnowszej doby polskich rzeźbiarzy. Sale przybrane zielenią laurów dają przegląd twórczości polskiej, na który złożyły się prace plastyczne pp.: Biegasa B., Blacka Fr., Blaszkęgo Ig. E., Dunikowskiego Ks., Gettera St., Gliensteina H., Hochmanna H., Koniecznego Wł., Kunzeka H., Laszczki K., Lewandowskiego St. R., Małaczyńskiej K., Nadelmana E., Nowaka J., Ostrowskiego St., Pelczarskiego Br., Popławskiego St., Postolskiej Z., Rygiera T., Sobczaka St., Szczepkowskiego J., Szwedzickiego R., Trojanowskiego W. i Wysockiego J.

Polonica na licytacjach zagranicznych. Katalog № 3 licytacji książek firmy Karl Theodor Völcker's Antiquariat (Frankfurt n. M., Römerberg 3, I), obejmuje następujące polskie rzeczy: 1051. Drugie wyd. (Bazyła 1566) dzieła Kopernika „De revolutionibus orb. coel.” — 1173—89, książki, il. przez Chodowieckiego. — 1757. v. Saurma-Jeltsch. Schlesische Münzen u. Medaillen (z atlasem). — 1758. Wappenbuch der schles. Städte u. Städtel. Berlin 1870. — 2148. Fallou, L. La garde impériale 1804—1815 (z 450 il., 60 kol., m. inn. Chełmińskiego). — 2450. Recueil des fondations... faits par le roi de Pologne Lunév. 1762. — Compte général de la dépense. Lunéville, 1761. — 2547. Engelmann. D. Chodowiecki's sämtl. Kupferstiche. Tenże. Nachträge u. Berichtigungen. 2 wyd. — 2548. 5 katal. licyt. Chodowieckiego. — Nadto licytowana będzie cała bardzo bogata biblioteka podręczna Antykwaryatu, zawierająca wszyst-

kie ważniejsze podręczniki bibliograficzne. — Katalogi dwóch licytacji u Weigla w Lipsku (Königstr. 1) obejmują następujące Polonica: Kat. № 18: 21 Coxe W. Travels in to Poland. 2 t. — 88. Monumenta Livoniae antiquae. 5 t. Ryga, 1835—47. — 99. Niesiecki. Korona polska (egz. defekt.). — 179. Biliński. Gemeindebesteuerung u. deren Reform. — 977. Snell, C. Nic. Copernicus. Jena 1873. Kat. № 19: 423. Joannis Dantisci Poemata et Hymni. Vratislaviae 1764.

„Bibliofil rosyjski” („Russkij Bibliofil”). Pierwszy zeszyt zapowiadanego przez petersburską firmę N. Sołowjewa wydawnictwa „dla zbieraczy książek i rycin” ukazał się w druku. Na treść zeszytu składa się szereg zajmujących artykułów, między którymi wyróżnić należy fachowo opracowane przez N. Oboljaninowa „Uwagi o rosyjskich książkach ilustrowanych 1740—1860 r.” (wskazówki, jak bibliografie tego rodzaju wydawnictw zestawiać), oraz artykuł Wł. Andersona, poświęcony francuskiej rodzinie drukarzy i wydawców petersburskich Pluchart'ów. Nazwisko to pozostaje w związku z działalnością Al. Orłowskiego, którego liczne prace litograficzne wyszły z zakładów Aleksandra Pluchart'a. Francuski artykuł księdza J. Bonnet'a rozpoczyna serię poszukiwań nad rękopisami francuskimi Biblioteki Publicznej w Petersburgu. Opisane przez autora w zeszycie 1-ym (bardzo pobieżnie i niewyczerpująco) dwa rękopisy: „Pierwszy katechizm Ludwika XIV” i „Formulae oratoriae” Filipa Desportes'a — obchodzą nas bliżej dla dwóch powodów: 1) obydwie należą do zbioru Załuskich, 2) Desportes jest autorem słynnego wiersza „Adieu à la Pologne”. — Podana na końcu zeszytu kronika przynosi sporo ciekawych informacji, w tej liczbie szereg o rzeczach polskich (zbyt mało uwzględniono rosyjskie).

Wydawnictwo przedstawia się poważnie, a pod względem technicznym — niezwykle starannie (co tem bardziej trzeba podnieść, że cena jest niska: za ledwie 6 rb. 50 kop. na rok, w ciągu którego ma się ukazać 8 zeszytów). Prócz ilustracji w tekście (między temi reprodukcy z litografii Orłowskiego), dodano 6 po za tekstem.

Grafika polska na wystawie w Sosnowcu. Od zapowiedzianego urządzenia działu grafiki na trzeciej wystawie obrazów i rzeźb w Sosnowcu Antykwaryat Polski Hieronima Wildera i S-ki, jak nam komunikują, po rozjeździe na miejscu, cofnął się w ostatniej chwili, w braku odpowiednich warunków lokalnych.

KATALOGI ANTYKWARSKIE.

Katalogi oznaczone * można przeglądać w Redakcji „Przewodnika” codziennie od 1 do 3.

Pragnąc ułatwić Sz. Prenumeratorom nabywanie książek, rycin i t. d. z katalogów antykwaryskich, Redakcja „Przewodnika” podejmuje się pośredniczenia w tym kierunku.

Aby otrzymać wprost od danej firmy żądane przedmioty, a więc w jaknajkrótszym czasie i z zaoszczędzeniem kosztów na przesyłkę pieniędzy z góry, oraz czasu na korespondencję — wystarczy zamówienie skierować do Administracji „Przewodnika”.

- * **Silvio BOCCA.** Catalogo № 244. I. Belle Arti — Archeologia — Roma. II. Risorgimento — Chiesa e Stato. III. Varia. IV. Medicina — Science Naturali e Science occulte. V. Science Fisico-Matematiche. VI. Geografia — Viaggi — Guide. VII. Opuscoli storici — Notizie, Relazioni, ecc. (1189 N-ów).

393. Gli Italiani in Russia, memorie d'un Ufficiale Ital. per servire alla storia della Polonia... nel 1812. 1826. 4 t. Opr. 6 lir. — 1066. De Chorea equestri a Maria Magd. Austr. Vladislao Pol. principi celebrata. Florentiae (wiersz). 1 k. F. 5 lir.

- * — Catalogo № 245. (766 N-ów).

278. Druśbicki G. In Historiam Passionis Strömata. Calissii 1697. 1 t. Opr. 60 lir. — 713. Treteri Th. Theatrum virtutum D. St. Hosii. Crac. 1685. 12 lir.

- * — Catalogo № 246. (704 N-ów).

160. Cellarii. R. Poloniae... descriptio. Amst. 1659. 24 lir. — 169. Ciampi. Bibliografia critica. 3 t. 20 lir. — 204. Cromeri. De vera et falsa religione liber tertius. Dilingae 1561. Opr. 8 lir. — 249. Domus Brzostowski. Romae 1796. 10 lir. — 365. Hosii Opera. Lugduni 1564. Opr. 18 lir.

- * **I. M. FADIEJEW.** Antykwarny katalog russkich knig № 31. Knigi XVIII i pierwoj połowiny XIX st. (1050 N-ów).

54. Bandkie. Istoriya gos. Polsk. 2 t. SPb. 1830. Opr. 1 rb. — 58. Bantys-Mamienskiy. Istor. izwiestije o woznikszej w Polsce unii. Mos. 1805. Opr. 2 rb. — 85. Bernatowicz. Pojata, docz Lezdejki. SPb. 1832. Opr. 4 rb. — 156. Bielajew. O strojewoj służbie na polsk. Ukrainie. M. 1846. 5 rb. — 283. Glinka. Piśma russk. oficera o Polsce... (1805-6-12-15 r.) 8 cz. M. 1815-16. Opr. 5 rb. — 315. Grow. Marina Mniszek, rom. z portr. wyd. 2-e. Opr. 2 rb. — 371. Doniesienje Warsz. Sledstwiennawo Komitetu 1826. 2 rb. — 435. Żiżn... Kn. Konstantina Pawłowicza... Sobranje pisem. 2 cz. z portr. M. 1831. 3 rb. — 450. Żołkiewskawo rukopis. Izd. P. Muchanow. Z plan. i wid. Smoleńska (brak portr. i fac-simile). M. 1835. Opr. (po p. i ros.) 3 rb. — 768. Zbiór manifestów po śmierci Aleksandra I; w tem: b) Konstant. Pawl. „Wsielubieźniejszej roditelnicze” Zrzeczenie się tronu. Warsz. 26-XI 1845 (?). w) Toż samo: „Bratu”. Warsz. 26-XI 1845 (?) Całość 5 rb. — 777. Markow. Matieźniki, pow. SPb. 1832. Opr. 1 rb. — 822. Mickiewicz. Krymskie soniety, pier. Kozłowa. SPb. 1829. Opr. 1 rb. — 59, 60, 61, 155, 592, 652, 762 i 877: Ukraina.

- * — Antykwarny katalog russkich knig № 32. Knigi XVIII i pierwoj połowiny XIX st. (№№ 1051—2054).

1095. Polskij lietopisiec s 964 po 1764 g. Pierew. s franc. SPb. 1782. Opr. 3 rb. — 1110. Potocki I. Drewniaja ist. woł. gub. SPb. 1829. 2 rb. — 1310. Sobranje drewnich aktow i gramot gorod.: Wilny, Kowno, Trok. 2 cz. Wilno 1843. 10 rb. — 1347. Spisok czinownikam Minist. wnutr. diel. 3 cz. SPb. 1829. 7 rb.

- * **K. FISZLER.** Katalog № 12. Dział Antykwarski. (Okolo 4800 N-ów).

- * **Gustav FOCK.** Antiquariatskatalog 384. Weltgeschichte vom Mittelalter bis zur Neuzeit. Teil I. (Teile der Bibliotheken: E. Duemmler, Berlin; J. v. Ficker, Innsbruck; d'Arbois de Jubainville, Paris). (5834 N-ów).

Bogaty i ważny katalog. Kilkadziesiąt N-ów, dotyczących Polski; bogaty dział monografii miast. Ważniejsze: 2134. Zbiór 17 broszur, dotyczących Polski. 12 mar. — 4485. Lelewel. Geographie du moyen-âge. 5 t-ów i atlas. Opr. 45 mar. — 5548. Braun D. Ausführl.-hist. Bericht vom Pohlisch-Preuss. Münz-Wesen. 1722. 10 mar.

- * — Antiquariats-Katalog 387. Germanistik. Teil IV. Deutsche Literatur von Goethes Tode bis zur Gegenwart. (N-ry: 10 780 — 13 303).

- * **J. GAMBER.** Catalogue LVIII de Livres d'occasion et de documents composant la Bibliothèque d'un ancien diplomate: La Question d'Orient. États des Balkans. Russie. Pologne. (1728 N-ów).

Dział polski obejmuje 71 N-ów; prócz tego w innych działach: 123, 164, 166, 167, 250, 1439, 1440, 1443, 1491, 1494, 1542, 1549, 1550, 1551, 1560, 1567-8, 1697, 1626, 1651, 1708-11, 1721.

- * **A. GEOFFROY.** Catalogue d'Estampes № 41. (2163 N-ów).

186. Charlet. Lancier Polonais, Garde Impériale. Deux Lanciers Polonais (ze zbioru „Cost. milit. publ. par Lasteyrie”, 1817-18) à 4 fr. — 671. „Fryderyk II, król pruski”, anon. 8°. 1 fr. — 737-747. Pologne: August III, Nilson sc., 15 fr.; Czartoryski Ad., Lelewel, Mickiewicz, Poniatowski, Tropiański Konst., Kościuszko (Oleszczyński); „Nobles Polonais” (Galicya 1846); Ostrołęka; Warszawa. — 770. Orłowski. Podróżny w ziemię, lit. F°, 1826. 8 fr. — 1236-7. Henryk III. — 1297. Marya Leszczyńska, lit. Delpech. 1 fr. — 1298. Taż sama. Maugeot sc. (poplam.) 1.25 fr. — 1299. Taż sama, anon. 2.50 fr. — 1300. Taż sama. Lalauze sc. wdłg. Tocqué. A tt. l. 3 fr. — 1301. Taż sama, lit. kolor. Janet-Lange, 3 fr. — 1839. Jerzmanowski plk., lit. Bardel. 6 fr.

- * **Carl GREIF.** Antiquarischer Katalog № 48. (2046 N-ów).

920. Lanckoroński. Les villes de la Pamphylie et de la Piside. 2 t. Opr. (zniszcz.) 50 kor. — 1208. Pawłowski S. Gesandtschaftsreisen n. Polen. Bearb. v. Mayer. (nie było w handlu) 5 kor. — 1234. Bromkowski. Polen im 17. Jahrh. 5 t. Opr. 3 kor. — 1235. Diplom. Geschichte d. poln. Emigr. Stuttg. 1842. 5 kor. — 1236. Lelewel. Hist. de Pol. 2 t. Paris 1844. 3.20 kor. — 1237. Mickiewicz D. Bücher d. poln. Volkes., übers. v. P. J. B.-G. 1833. 4 kor. — 1238. Ogiński. Denkwürdigk. üb. Polen. 3 t-y. Opr. 7 kor. — 1239. Polen... m. e. Gesch. d. J. 1830-31., ze stalor. Stuttg. 1834. Opr. 4 kor.

- * **W. HEFFER & Sons, Ltd.** Catalogue (№ 70) of Second-Hand Books in Natural

Sciences from the Sixteenth to the Twentieth Centuries. (3264 N-6w).

- * **Karl W. HIERSEMANN.** Katalog 381. Weltreisen nebst Werken über frühe Entdeckungen im Stillen Ozean und Australien. (82 N-ry).

- * **G. LEMALLIER.** Le Correspondant des Bibliophiles Français et Etrangers. Catalogue mensuel № 233. Février 1911. Catalogue spécial d'Ouvrages publiés pendant le XIX-e s. — Période romantique et beaux ouvrages modernes pour la plupart très bien reliés. (№№ 1150-1729).

- * **Eugène MOREAU & Co.** Catalogue mensuel № 8. Février 1911. (№№ 6310-7036).

6663. *Bronikowski X.* Grieffs des cabinets europ. contre le cab. russe. 2.50 fr. — 6666. *Ephémérides polonaises.* Février à sept. 1863. 3 t. 8 fr. — 6668. *Ostrowski.* Lettres slaves. 4 fr. — 6669. *La Pologne au XVII s.* Le château de Żółkiew. 1.75 fr. — 6670. *La Pologne dans ses anc. limites et l'empire des Russies,* ed. J. B. Grochowski. (brak mapy). 4 fr.

- * **Bernard QUARITCH.** An Illustrated Catalogue of Books printed during the Fifteenth and Sixteenth Centuries. Part I. Xylography. Typography: Germany. Cena: 3 sz. 6 p. (Kat. № 265. — 266 N-6w).

152. *Nicolai Copernici...* De revolutionibus orbium coel. Libri VI. Norymb. I. Petreius, 1543. Opr. 28 fszt. — 153. *Toż samo,* parg. 36 fszt. — 250. *Strzykowski.* Kronika Polska... Królewiec 1582. 16 fszt. 16 sz.

- [Jak wyżej]. Part II. (With nearly one Hundred Facsimiles). Italy. Cena 3 sz. 6 p. (Kat. № 268. — №№ 267 — 815).

- A Catalogue of Bibles, Liturgies, Church History and Theology, including a Number of Illuminated Manuscripts and Books from Celebrated Presses, With numerous Illustrations. Cena 3 sz. 6 p. (Kat. № 290. — 547 N-6w).

- * **Francesco PERELLA.** Catalogue bim. № 76. Janvier-Février 1911. Livres Anciens et Rares (791 N-6w).

- * **SCHWEIZERISCHES ANTIQUARIAT (Albert Raustein).** Antiquariatskatalog № 269. Geschichte u. Geographie von England, Italien, Spanien u. Portugal, Belgien u. Holland, Dänemark, Russland u. Polen, Nordischen Ländern etc. (1541 N-6w).

Kilkadziesiąt n-ów dotyczących Polski.

- * **SÜDDEUTSCHES ANTIQUARIAT.** Katalog 131. Geschichte. enthaltend neue Erwerbungen u. die Bibliothek Dr. v. Markhauser's. (968 N-6w).

- Katalog 132. Klassische Philologie u. Altertumskunde. Supplement zu Katalog 127 enthaltend die Bibliotheken der Herren Dr. v. Markhauser, München, und Dr. A. Köhler, Nürnberg. (1707 N-6w).

ZAPOWIEDZIANE LICYTACYE.

- * *Katalogi do przejrzenia w Redakcyi Przewodnika.*

9—11 **Marca.** Lipsk. C. G. Boerner. Zbiór rycin prof. von Elischera z Budapesztu.

14—16 **Marca.** Kolonia. M. Lempertz. Szkło, porcelana, broń i miniatury

14 **Marca** i dni nast. Halle n. Ś. Albert Riechmann. Numizmaty.

- * 16—22 **Marca.** Frankfurt n. M. K. Th. Völcker's Antiquariat. Książki: Pierwsze wyd. klasyków niem., wyd. Lutra, wyd z drzeworytami, Curiosa, Sztuka, kostiumy, numizmatyka i heraldyka, podręczna biblioteka bibliograficzna i t. d. (3017 N-6w).

17 **Marca.** Monachium. Galerie Helbing. Meble, porcelana, obrazy dawnych i współczesnych artystów

20—22 **Marca.** Drezno. G. W. Gasch. Zbiór widoków miast.

27 **Marca.** Monachium. Otto Helbing Nachf. Zbiór numizmatyczny firmy Zschieke u. Köder w Lipsku.

- * 28—29 **Marca.** Lipsk. Oswald Weigel. Książki: Historia i nauki pomocnicze, prawo i nauki polityczne, językoznawstwo, Orientalia, nauki przyrodnicze. (1079 N-6w).

- * 30—31 **Marca.** Lipsk. Oswald Weigel. Książki: inkunabuły, literatura Reformacji, teologia, filozofia. (733 N-6w).

Marzec. Kolonia. M. Lempertz (P. Hanstein). Zbiór numizmatyczny dr. H. Meyera z Kolonii i biblioteka numizmatyczna).

WYCIĄGI BIBLIOGRAFICZNO-ANTYKWARSKIE.

= „W jednym z Almanachów dla *Dam*, wyszłych na rok bieżący w Londynie, znajduje się opis Klasztoru *Kamedułów w Wigrach*“... („Kurjer Warszawski“ 1830. 6).

= „W pewnym handlu Starozakonnego Antykwariusza dostrzegłem Wzory kaligraficzne moje, przerobione pod imieniem *mojem* i P. *Dal-Trozso* jako Wydawcy. Gdy przesytychowanie to nader jest niezręczne, litery krzywe, odbicie brudne, papier ordynaryjny; zmuszony przeto winieniem uprzedzić Osoby interesowane, ażeby pomienionych wzorów za dzieło moje nie uważali. Wzory zaś istotnie moje znajdują się wyłącznie w handlu *Dal-Trozso*, które prócz starannego wydania, pięknego papieru, mają na okładce nalepiony tytułik, który jest cały maszyną zagiloszowany, wyjawszy „Wzory Pisma“ białe zostawione. Seweryn *Oleszczyński*“. („Kurjer Warszawski“ 1842. 114).

KORESPONDENCYA.

PYTANIA.

Prosimy Sz. Korespondentów, podpisujących swe notatki inicjałami lub pseudonimem, o podawanie, dla wiedzy Redakcyi, nazwiska i adresu.

Portret Onufrego Kickiego. Gdzie i kiedy odbita została litografia X. Antoniego Radziwiłła, przedstawiająca portret koniuszego w. koronnego Onufrego Kickiego, którą mam w swoim zbiorze? Czy to może, jak przypuszczam, amatorskie odbicie samego autora?

K. P.

Dwie cynkografie S. Oleszczyńskiego. Posiadam w swych zbiorach dwa następujące portrety:

1. Portret (23.5 × 20 cm.), podpisany: „Tomasz Sławicz | Cynkograf magistratu miasta Warszawy. | Czciogodnemu przyjacielowi swemu | Klemensowi Chawłowskiemu | poświęca | S. O.” [Seweryn Oleszczyński]. Napis ten jest na kartonie, na którym naklejony sam portret, u dołu zaś tego ostatniego, pośrodku napis: „na cynku 1844 r.”

2. Portret (22 × 21 cm.), również naklejony na kartonie z podpisem: „Klemens Chawłowski”, następnie zaś pięknym pismem (litografia) wiersz:

„On całe życie swoje na tym tylko trudził,
By zgodę, wierność, miłość w małżeństwach
obudził
I żeby serce ludzkie dokładniej ocenił
Pokochał Piękność z Cnotą i z nią się ożenił.
Tak sądząc, że niezgodom w małżeństwach
zaradził,
Sam w dniu pierwszym po ślubie z żoną się
powadził.”

Na portrecie inicjał: „S. O.: rok 1844”. Imię „Klemens” i nazwisko „Chawłowski” rozdzielone wybuchającą bombą, z której jakby wylatywały w płomieniach następujące cztery wyrazy: Komedie. Niezgody. Vodvile. Krotochwile.

Oba portrety są to zapewne roboty próbne, wykonane dla przyjaciół, w wykonaniu ich jednak mamy dowód stopnia doskonałości cynkografii u nas w 1844 roku

Czy kto nie posiada wiadomości o portretowanych: Tomasz Sławiczu, „cynkografie magistratu miasta Warszawy” (?) i Klemensie Chawłowskim?

Jan Krajewski.

ODPOWIEDZI.

Plan Warszawy w płaskorzeźbie. (IV. 12). Dom przy ul. Niecałej № 2 (hipot. 614c) należał do generała Witkowskiego, prezydenta Warszawy, który ów dom w dzisiejszym jego kształcie przebudował i umieścił w bramie plan miasta w płaskorzeźbie. Dokładną datę przebudowy ustalić, a co za tem idzie i powziąć bliższe szczegóły o samym planie — będzie zapewne można w wydziale budowlanym Magistratu. O planie tym rozpisywał się w swoim czasie „Kurjer Warszawski” po ukończeniu przebudowy domu.

L. M.

Zbiory Tomasza Zielińskiego. (IV, 11). Zbiory po ś. p. Tomaszu Zielińskim — „ten nadzwyczajny wysiłek woli i zamiłowania jednego niezamożnego człowieka” — po skonie małżonki jego przeszły w obce ręce. Część ich znaczna, spadła dziedzictwem na adwokata Bronikowskiego, zwłaszcza obrazy, sprzedana została do Muzeum Ordynacji Kasińskich w Warszawie.

M. R. Wit.

Alojzy Misierowicz. (IV. 11). Opisane przez p. B. K. dwa albumy Misierowicza: „Przegląd Augustowski” i „Pomniki dawnej Małopolski”, stanowiące jakoby wielką rzadkość w dziedzinie starych litografii polskich, nabyłem przed kilku laty w większej ilości (reszta nakładu) od samego artysty w mieszkaniu jego przy ul. Dunaj. Oba wydawnictwa zamieszczone były w katalogu moim № 7 za rok 1907, na str. 23 i 24. Cena pierwszego, znacznie niższa, wynosiła rb. 1, drugiego zaś 50 kop.

Dostateczny to chyba dowód, że opisane litografie nie są bynajmniej taką rzadkością, za jaką je p. B. K. oraz p. W. Gomulicki uważają.

Jednocześnie fakt ten powinien zwrócić uwagę pp. zbieraczy na katalogi antykwarskie, w których bardzo często można znaleźć prawdziwą perłę bibliograficzną, uważaną za rzadkość.

K. Fiszler.

P. B. K. prosi nas o zaznaczenie, że w notatce o Misierowiczu, powołując się na Katalog zbiorów J. I. Kraszewskiego, nadmieniał, iż Katalog ten wylicza jeszcze 7 innych prac tegoż artysty, — co przez Redakcyę zostało opuszczone.

ARTYKUŁY HISTORYCZNE, LITERACKIE I ARTYSTYCZNE W PISMACH CODZIEN- NYCH POLSKICH.

b. = beletrystyka; r. = recenzja; w. = wiersz.

Goniec Codzienny. 1 stycznia 1911 (st. st.). Jurjewicz Franciszek. Rocznik Towarzystwa przyjaciół nauk w Wilnie. — U. L. Brama posapieżyńska na Antokolu. — Br. m. Pomniki litewskie. — 23. Zwierzyński A. Hetmani (r. pow. Weysenhoffa).

Kurier Warszawski. 1 stycznia 1911. Tetmajer K. Elegia na śmierć Czarnego Zawiszy (w.). — Kościelski Józef. Z cyklu: „Senilia” (w.). — Konopnicka M. Dwa listy. — Bartkiewicz Z. Poeta i życie. — Weysenhoff J. Z „Erotyków” (w.). — Romocki L. Miecz ślepeca. — Baliński Ign. Pieśń o rycerzu bez godła na tarczy (w.). — Ritter T. Zegar (b.). — Marciniowska J. Które nie kwitły (w.). — Kwiatkowski R. Nowy rok i poezja w Japonii. — Prus Bolesław. Zagadka do nagrody. — Rodziewiczówna M. Jedna droga. — Grabowski Ign. Polacy a Paryż. — Dębicki Z. Garibaldi (w.). — Stoński Edw. Drzewko (w.). — Z pobytu Chopina w Szkocyi. Nieznane listy do Alberta Grzymały. — Podhorska-Okolów St. Jest taka chwila, taki dzień... (w.). — Galle H. Powieść polska w XX w. — Zalewski Władysław. Na złotej harfie Dawida (w.). — Kraushar Al. Filozof Jan Bogumił Fichte w Warszawie. — Mościcki Henryk. Domniemana córka Napoleona I. — Bogdanowicz Edm. Refleksy (w.). — Sygietyński A. „Przez skórę, a do krwi”. — Rabska Z. Legenda o duszy, co nie umiała być sobą (b.). — Bożymir. Dzień (w.). — Rogowicz W. Zemsta Jakoba Morne (b.). — Relidziński J. Pociąg (w.). — Szyffman, A. dr. Teatr na wolnym polu. — Nowaczyński A. Meandry (w.). — Nawrocki W. Z cyklu „Sonety królewskie”. Prolog. Kinga. Zygmunt I. — 2. Piątkowski H. Wystawa jubileuszowa Towarzystwa Zachęty. I. — 3. Jarkowski St. F. 250-ta rocznica powstania prasy polskiej. — 4. Galeria malarzy polskich (we Lwowie). — 5. Muzeum rapperswilskie. — 6 i 8. Lange Ant. Babunia (b.). — 6. Wolski W. Trzej magowie (w.). — 8. Grabowski Ign. O „cyganeryi” i jednym z „cyganów” (Bartkiewicz Z.). — 12 Dębicki Z. Hetmani (r. ks. Weysenhoffa). — 15. Romocki L. Stopić Jegomości. — Dębicka Zofia. Sonety. — Łada Wł. „Szopka krakowska”. — Piątkowski H. Władysław Czachórski. — Kulesza J. Arnold Böcklin. — Bukowiński Wł. W obliczu Sfioksa (w.). — 17. W. D. Tow. przyjaciół sztuk pięknych w Poznaniu. — 18. Piątkowski H. Wystawa jubileuszowa Tow. zachęty II. — 19. Dębicki Z. „Lechia moskiewska” (r.). — 22. Ostrowski St. Nad Adygą (b.). — Zalewski Wł. Powitanie (w.). — Piątkowski H. Wystawa jubileuszowa Tow. zachęty. — Schröder Art. Początki klaki. — 24, 25, 27, 28, 31. Méyet L. Pamiętnik Elizy Orzeszkowej. — 26. Dębicki Z. Nowe powieści Tetmajera.

Nowa Gazeta. 4, 5, 7, 10, 11 stycznia 1911. Auernheimer R. Szczęśliwe małżeństwo Molière’a. — 6, 8, 12, 16, 17. Gawiński A. Wystawa jubileuszowa. — 8. Jubileusz prasy polskiej. — 16. Bunikiewicz W. Gustaw Fiszler. — 22. Rudnicki M. W. Wędrowny teatr popularny. — 25, 26 i 27. Halicz Cz. Jasne łąki (b.).

Literatura i Sztuka. № 1 (Dod. do N-ru 1-go „Nowej Gazety”). Sobeski M. Z filozofii tragedyi. — Nawrocki Wł. Zakłęcie (w.). — Jellenta C. Euryides po polsku. I. — London Jack. Śród wielkiej białej ciszy. — Lorentowicz Jan. Z literatury francuskiej. Andrzej Gide. III. — Literatura i sztuka u obcych.

Literatura i Sztuka. № 2. (Dod. do N-ru 11 „Nowej Gazety”). Sobeski M. Z filozofii tragedyi. II. — Jędrlicz J. Pieśń pożegnania (w.). — Leśniewski Henryk. Dom (w.). — Jellenta Cezary. Euryides po polsku (dok.). — Kaczkowski Jan. Miasteczko gotyckie. — Lorentowicz Jan. Z literatury francuskiej. Andrzej Gide. IV. — Literatura i sztuka u obcych. — Polonica.

Literatura i Sztuka. № 3. (Dod. do N-ru 35 „Nowej Gazety”). Sobeski M. Z filozofii tragedyi. III. — Nalepiński T. Król zbrodniarz (w.). — Santiago Rusinol. Zawiadowca (b.). — Lorentowicz J. Z literatury francuskiej. Andrzej Gide. V. — Kronika literacka: B. L. Mie-

czysław Smolarski, „Pieśni i śpiewy rycerskie”. Grubiński W.: Oktawiusz Mirbeau, „Kartki z notatnika nerwowca”. — Literatura i sztuka u obcych.

Literatura i Sztuka. № 4. (Dod. do N-ru 47 „Nowej Gazety”). Sobeski M. Z filozofii tragedyi (dok.). — Lemański J. Paryż: Louvre (w.). — Choromański L. Oranżerya. — Savitri. Najnowszy poeci rosyjscy: Aleksander Blok. — Lorentowicz J. Z literatury francuskiej. Andrzej Gide. VII. — Kronika literacka: Bunikiewicz W.: „Juliusz Słowacki w świetle swoich pism religijnych”, napisał ks. J. Cierniewski; B. L.: „Liryka francuska”; Wincenty Korab Brzozowski: „Dusza mówiąca”. — Literatura i sztuka u obcych. — Polonica.

WYDAWNICTWA, NADESLANE DO REDAKCYI.

Kwartalnik Litewski. Wydawnictwo poświęcone zabytkom przeszłości, dziejom, krajoznawstwu i ludoznawstwu Litwy, Białorusi i Inflant. Redaktor i Wydawca Jan Obst. Petersburg. Drukarnia K. L. Piątkowskiego. Rok I. Tom 4. Grudzień 1910. 24 × 18,5 cm. Str. 160. 14 tabl. ryc. + 1 w tekście.

Treść: X. Z. Dunin Koziński: Szczątki kalendarza Franciszkanów wileńskich. — X. prof. dr. M. Godlewski: O Kardynalacie Stanisława Sierstrzeńciewicza Bohusza (dok.). — Marek Gozdawa: Kimbarówka. — Dr. R. Miernicki: Utrata Smoleńska 1654 i sprawa Obuchowicza. — W. Ciechowski: Czasopisma polskie na Litwie. — Bohdan Putjanowski: Pamiątki polskie w Cesarskim Ermitażu w Petersburgu. (Szkatułka Zygmunta I. Portrety królów polskich w „tytularzu” moskiewskiego XVII w. Portret J. Ossolińskiego). — Br. Bouffal: Kartka z przeszłości Stoliczek. — Wand. Szukiewicz: Wierzenia, przesady i zabobony ludu naszego. — Jan Obst: Sylwetki: Józef Gerard Wyżicki. Silva Rerum (L. Uziębło: Ś. p. Kaz. Podernia. Trębecki i hr. Tolstoj. List Pelikana). — Dodatek: Wspomnienia o Świsłoczcy, Dereczynie i Różanie hr. Leona Potockiego; podał do druku Michał Federowski. C. d.: Dereczyn.

Lamus. Lato 1910. Zeszyt siódmy. (T. II. Z. 3). Redaktor: Michał Pawlikowski, Lwów, Senatorska L. 4. Własność Redakcyi. Wszelkie prawa zastrzeżone. Nakładem A. Altenberga i J. Mortkowicza. Składy główne: Altenberg, Lwów. Centnerszwer, Warszawa. Z Drukarni Narodowej w Krakowie. 25 × 17 cm. Knl. 1 + str. (283 — 422) + Knl. 1.

Treść (m. inn.): Paweł Ettinger: „Polka” Antoniego Watteau. — O dzieła sztuki (odezwa). — Stanisław Wyspiański: Listy (do Karola Maszkowskiego). — Ilustracje: Okładka według rytu A. Oleszczyńskiego; Kopernik. — A. Watteau: Polka. — Rafał Hadziewicz (?): Portret własny. — St. Wyspiański: 12 szkiców podług plafonów Luwru.

Miesięcznik heraldyczny. Organ Towarzystwa heraldycznego we Lwowie. Pod redakcją d-ra Władysława Semkowicza. Nakładem Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie. Czcionkami Pierwszej Związkowej Drukarni, ul. Lindego L. 4. R. III. № 12. Grudzień 1910.

Treść: G. Manteuffel: O starodawnej szlachcie krzyżacko-rycerskiej na kresach inflanckich. — Zagadkowe tarcze herbowe na talarzach gdańskich z XVII—XVIII w. (z 1 tabl.). — Dr. Helena Polackówna: „Liber Chamorum”. — Oskar Halecki: Chaleccy na Ukrainie. — Ks. Jan Sygański S. J.: Z notat heraldyczno-genealogicznych. — Zagadnienia i odpowiedzi. — Sprostowanie i uzupełnienie.

— Wspomnienie pośmiertne (Jan Sas-Strutyński). — Odezwa Akademii Umiejętności. — W Dodatku: Ks. Jan Sygański S. J.: Z dawnych metryk kościoła Maryackiego w Krakowie.

Rakowski (Stefan). Brokman (Józef). Cicerone. (Przewodnik po warszawskiej galerii obrazów). Napisali... Skład główny w księgarni E. Wende i Sp. (T. Hiż i A. Turkul [sic]). Krak. Przedm. № 9. [Warszawa] 1911. Druk L. Bogusławskiego. 20,3 × 13 cm. Knl. 3 + str. 41 + tabl.

„Cel niniejszej współpracy — ułatwić zwiedzającym galerię zorientowanie się w nagromadzonej dotychczas kolekcji cenniejszych obrazów”. Celu tego autorowie nie zdołali osiągnąć. Ich „Cicerone” w umyśle nieprzygotowanego widza może wywołać tylko zamęt. „Muzeum Sztuk Pięknych w Warszawie oczekuje jeszcze swego ścisłego, świadomego rzeczy badacza, a przewodnik po nim w sensie naukowym — powołanego autora” (końcowy ustęp przedmowy); na to — zgoda.

Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie. 1909. Druk Józefa Zawadzkiego. 1910. 23,5 × 15,5 cm. Knl. 2 + str. 152 + Knl. 2.

Spis rzeczy: Ludwik Janowski: O pismach historyczno-literackich Jundzila. — J. Jakubowski: Kroniki litewskie. — Dr. Ign. T. Baranowski: Epigon feudalizmu na Białej Rusi (Michał Ant. Sapieha). — Wand. Szukiewicz: Domniemane kurhany litewskie. — Marek Gozdawa: Augustyanie w Brześciu Lit. — Józef Jodkowski: Pieczęcie wileńskie w Muzeum Rumiancowskim w Moskwie. — W. Zyndram-Kościałkowska: Pięć listów Norwida. — Józef Kliński: Nieznany list Fr. Karpińskiego. — Ludw. Czarowski: Druki polskie, wydane w Wilnie w r. 1909. — W. Studnicki: Rękopis o stosowaniu prawa Magdeburkiego w Wilnie na początku XIX w.

Wiadomości numizmatyczno - archeologiczne, organ T-wa numizm. R. 1911. № 2. Luty.

Treść: Dr. M. G.: W obronie nauki. — Dr. Z. Zakrzewski: O brakteatach z napisami hebrajskimi (c. d.). — Wład. Kozubowski: Piotr i Paweł Seel, solnogrodzcy rytownicy i ich szkoła (c. d.). — Sew. Tymieniecki: Zarys do dziejów mennic koronnych Zygmunta III w XVI wieku (c. d.). — Jana Trylnera dwa dokumenty mennicze z r. 1686 (c. d.). — Dr. M. Gumowski: Monety sasko-polskie (c. d.). — X. K. Konopka S. J.: Pieczęcie Jezuitów w Polsce (c. d.). — Dr. M. Gumowski: Pieczęcie królów polskich (c. d.). — Nieznane monety i medale (z ryc.). — Książki i katalogi monet. R. Mękicki: Medaliony polskie (rec. pr. Fr. Jaworskiego). — Kronika.

WYCIĄGI BIBLIOGR.-ANTYKWARSKIE.

— „Jak w 2ch latach poprzednich tak i teraz, Litografia istniejąca w pałacu Hr. Zamoysskich, poleca się względem Szan: Publi; i donosi: iż w składzie jej można dostać Biletów muzycznych z *powinszowaniem Nowego roku dla Dam*. Składanych z węzłem przyjaźni i mazurem P. *Świerczewskiego*, dwa razy drukowane kolorem i metalem, z ozdobami sztuka złp. 1 gr. 15; bez węzła w 2 kolorach z mazurem Karola *Szturma*; ażurowych czystych angielskimi zwanymi, oraz i innych w rozmaitych kształtach, kolorach i ozdobach, za cenę mierną. Biletów z *powinszowaniem Nowego roku*, do kadzenia, od lat 3ch znanych, jeszcze nabyć można w językach polskim i rosyjskim, za mierną cenę, przy ulicy Bielańskiej Nr. 608, w fabryce świec obrotowych A. *Gottlieb i Komp.* Także bilety winszujące są w Drukarni Kurjera. („Kurjer Warszawski” 1837. 346).

OGŁOSZENIA.

Blikle Antoni, Warszawa, Nowy Świat 35. Poszukuje: 1) *Węgrzecki*, O profesjach i profesjonalistach. Warsz. 1810. 2) *Witanowski*, Historia mieszczaństwa w ziemiach polsk. 3) *Makowcecki*, Przemysł i rzemiosła u nas za daw. czasów. 1876

Humnicki Leon, maj. Baczkuryn. p. Monasteryszcze, gub. Kijow. Poszukuje: Dzieła ogrodnicze w. 16, 17 i 18. Polskie druki prowincjonalne w. 16, 17 i 18. Ordy Album widoków s. 3-a. Mickiewicz, Poezye, Wilno 1822.

Ks. Muznerowski St., w Tuszynie, g. piotr., poszukuje: 1) Liber beneficiarum Joannis de Lasco. 2) Kodeks dyplomatyczny polski wyd. przez Ryszczewskiego i Muczkowskiego.

Pawlikowski Michał, Lwów, Senatorska 4: Rysunki i szkice ol. sztuki polsk (szczególnie Stan. Chlebowski), Polonica (szczególnie autorów obcych o Polsce), także rękopisy polskie.

Poszukuję: 1) *Tarnowski St.*, Zyg. Krasieński. 2) „Pozostałe nieznane prace ś. p. Artura Grottera, zebrane i wyd. przez jego siostrę”. Wiedeń 1893. Oferty z podaniem ceny przyjmuje *Przew. Ant.*, dla B. K. K.

L.-Gw. Grodzieński pułk Huzarów, organizując Muzeum pułkowe, prosi rodziny dawnych oficerów o podanie swych adresów. Warszawa, Łazienki. Zarządzającemu Muzeum L.-Gw. Grodz. pułku Huzarów, Rotm. Łazarewowi.

WIADOMOŚCI NUMIZMATYCZNO-ARCHEOLOGICZNE

organ Towarzystwa numizmatycznego, miesięcznik, poświęcony numizmatyce, sfragistyce i archeologii, pod redakcją **D-ra Maryana Gumowskiego**.

Redakcja i administracja: Kraków, Wolska, Muzeum Czapskich.

Przedpłata roczna: Kor. 10, Mk. 10, Rb. 5.

LAMUS

ROCZNIK LITERACKO-ARTYSTYCZNY

wychodzi cztery razy do roku.

Redaktor

MICHAŁ PAWLIKOWSKI.

Zawiera w części „Dzisiaj” artykuły najznakomitszych autorów żyjących, w części „Wczoraj” niedrukowane rękopisy autorów zgasłych (m. i. Kopernika, Chopina, Mickiewicza, Słowackiego, Wyspiańskiego, Grottgera etc.)

Najwytworniejsze czasopismo polskie.

WINCENTY ŁUKASZEWICZ

art-mal., laureat Akad. Petersb. Nowy Świat 36, m. 31 restauruje stare obrazy, maluje obrazy religijne i portrety.

Antykwareusz i pośrednik S. WROTNOWSKI

Freta 9 w Warszawie, poleca się Pp. Zbieraczom: książek, rękopisów, szkiców, obrazów, monet itp. o nadsyłanie swych zapotrzebowań.

C. MINCIEUX GRAND' RUE 11, GENÈVE (SUISSE)

nabywa stare książki francuskie oraz dzieła ilustrowane i ryciny, dotyczące Szwajcaryi.

ANTYKWARYAT POLSKI w Warszawie Hieronima Wildera i S-ki, hr. Berga 8. Poszukuje portretów i dokumentów, tyczących się rodziny Bożeńców Jełowickich.

Rzeźby w słoniowej kości wszelkiego rodzaju oraz prawdziwą PORCELANĘ saską i francuską sprzedaje

Emil Richter

Drezno, Gabelsbergerstr. 19.

Dr. Eugen Merzbacher Nachfolger

Monachium, Karlstr. 10.

Kupno i sprzedaż monet i medalów wszystkich krajów i epok. Monety greckie i rzymskie.

Bogaty skład monet i medalów polskich.

Katalogi na żądanie.

ANTYKWARYAT POLSKI

Hieronima Wildera i S-ki

Warszawa, ul. Hr. Berga 8

poleca:

Grasse, Guide de l'amateur de Porcelaines et de Faïences. Wydanie trzynaste (ostatnie) 1910 r. Cena 4 rb. 50 k.

NOWE WYDAWNICTWO ILUSTROWANE

„BIBLIOFIL ROSYJSKI“

(„RUSSKIJ BIBLIOFIL“)

Czasopismo dla zbieraczy książek i rycin.

Wychodzi 8 razy na rok (styczeń—kwiecień, wrzesień—grudzień), w objętości 4—5 ark. druku w każdym №, z liczn. ilustracjami, w formacie dużej 8°.

Program wydawnictwa: Historia książki i ryciny, bibliografia, opisy rzadkich wydań i rycin, opisy prywatnych bibliotek i zbiorów, życiorysy pisarzy, artystów, rytowników, wydawców i zbieraczy, sprawozdania nowości z zakresu bibliografii, kronika, notatki. Podobizny rzadkich książek i rycin, portrety, reprodukcje opraw, znaków bibliotecznych, rękopisów, dokumentów i t. d.

Korespondenci własni w Paryżu, Monachium i Rzymie.

Prenumerata: rocznie z przesyłką 6 rb. 50 kop.

Ogłoszenia: cała str. 30 rb., $\frac{1}{2}$ str. 20 rb., $\frac{1}{4}$ str. 12 rb.

Redaktor-Wydawca **N. W. Sołowjew.**

Adres Redakcyi: Petersburg, Litiejnyj, 51. Księgarnia Sołowjewa.

Curiosa! Okultyzm! Spirytyzm!

Wiele nieznanych lub lekceważonych tajemnic świata wyjaśnia profesor uniwersytetu dr. med. M. PERTY w dziełkach: „Osobliwość świata widzialnego i niewidzialnego“. Kraków 1910. Zawiera kilkaset zdarzeń. Cena 1 rb. — „Dowody Istnienia świata duchowego, do którego wstępujemy po śmierci“. Kraków 1909. Zawiera 300 najciekawszych wypadków. Cena 85 kop. — „Śmierć ciała nie jest śmiercią duszy, czyli umarli żyją“. Przez prof. G. D. Kraków 1907. Zawiera kilkadziesiąt zdarzeń. Cena 50 kop. — Do nabycia we wszystkich księgarniach.

ANTYKWARYAT POLSKI

Hieronima Wildera i S-ki

Warszawa, ul. Hr. Berga 8

poszukuje i stale nabywa:

Autografy królów i osób wybitniejszych, rękopisy, archiwa i dokumenty rodzinne.

Tylko oferty z cenami będą uwzględniane.

Świeżo wydany:

Katalog 177: Wybór Autografów

(z wyłączeniem autografów muzyków).

Obejmuje wiele rzadkości.

Katalog ilustrowany jest fac-similami.

Poprzednio wydany:

Katalog 174: Autografy Muzyków.

Na składzie duża ilość polskich autografów ze wszystkich dziedzin.

Kupno całych zbiorów autografów i pojedynczych cennych sztuk. =

Leo Liepmannsohn. Antiquariat

Berlin SW., Bernburgerstr. 14.

ANTYKWARYAT POLSKI

W WARSZAWIE

HIERONIMA WILDERA i S-ki

HR. BERGA 8, TEL. 82-21.

Główni komisyonerzy i dostawcy Biblioteki Ordynacji hr. Krasińskich w Warszawie.

Antykwaryat kupuje i sprzedaje całe biblioteki oraz pojedyncze cenne a wyczerpane książki, rękopisy, autografy w językach polskim i obcych, a także obrazy starych szkół, rysunki i sztychy, płacąc za nie, po uprzednim dokładnem zbadaniu, ceny dla sprzedającego najkorzystniejsze.

Antykwaryat podejmuje się przeprowadzania licytacji zbiorów dzieł sztuki, sztychów i książek. — **Antykwaryat poszukuje:**

Assier A., Ludzkość pośmiertna. Warsz., 1896.
Beauplan W., Description des contrées du Royaume de Pologne. Rouen, 1640.

— Description d'Ukraine. Rouen, 1660.
Bobrowski T., Pamiętniki. 2 t. Lwów, 1900.
Bohomolec J., Diabeł w swojej postaci. W. 1772.
Chmielowski B., Nowe Ateny. 4 t. Lwów 1745-56.
Crescentyn P., O pomnożeniu y rozkrzewieniu wszelakich pożytków. Kraków, 1571.

Druki XV i XVI wieku.

Estreicher K., Teatra w Polsce. 3 t. Kraków, 1873-1879.

Falimierz H., O ziołach y o mocy gich. Kraków, 1534.

Finkel L., Bibliografia historii polskiej. Całość i oddzielne zeszyty.

Grochowski Stanisław Junosza — wszystko.

Gwagnin, Kronika Sarmacji. Kraków, 1611.

Herbest B., Prodromus, Kraków, 1571.

Iwanowski E. (Heleniusz), Listki wichrem do Krakowa z Ukrainy przeniesione. Kr. 1901.

— Wspomnienia polskie z różnych czasów. 2 t. Kraków, 1882.

Karwicki Dunin J., Wędrówka od źródeł do ujścia Horynia. Kraków, 1891.

Klonowicz S. — wszystko, pierwsze wydania.

Kochanowski Jan — wszystko, I-sze wydania.

Kojałowicz W., Fasti Radiviliani. Wilno, 1653.

Kola D., Traktat krótki o heraldyce. Warsz. 1747.

Kopernik M., De revolutionibus orbium coelestium. Norimbergia, 1543.

Kosiński A. A., Magnaci i szlachta. Szkic przeszłości. 3 t. Warszawa, 1851.

Kunicki, Copia litterarum ducis Cosacorum Kunicki. Ratisbonae, 1683.

Niemojewski J., Epidromus. Kraków, 1572.

Małachowski P., Zbior nazwisk szlachty. Lublin, 1805.

Niesiecki K., Korona Polska. Całość i oddz. t-y.

Okolski Sz., Orbis Polonus. 3 t. Krak., 1641-45.

Origanus D., Prognosticon albo zalecenie cięcia smrodliwego narodu żydowskiego 1629

Orzechowski St., Książki o ruszeniu ziemi Polskiej przeciw Turkowi. Kraków, 1543.

Ożarowski K., Sapiehowie. Mater. hist.-genealogiczne. 3 t. Petersburg, 1890-94.

Paprocki Bartosz — wszystko, I-sze wydania.

Powodowski H., Pochodnia Kościół Boży. Poznania, 1584.

Potulicki Jan, Theoremata philosophiae naturalis. Patavii, 1587.

Pruszczyk P. H., Forteca monarchów. Kr., 1737.

Rey Mikołaj — wszystko, pierwsze wydania.

Rodecki F., Obraz jeograficzno-statystyczny Kr. Polskiego. Warszawa, 1830.

Spiczyński H., O ziołach tutez y zamorskich. Kraków, 1542.

— Toż, wyd. 2-ie. Kraków, 1556.

Starowolski Szymon, Monumenta Sarmatorum. Kraków, 1655.

Statut litewski. Wilno, 1588.

Szymonowicz Sz. — wszystko, I-sze wydania.

Towiański A., Pisma. 3 t. Turyn, 1882.

Trzeźniewski G., Obrona Polskiej Korony od granic ukraińskich Marya w Berdyczowskim Obrazie. 1762.

Warszewicki Krz., Caesarum Regum gen. Kraków, 1603.

— Caesarum et Regum Vitae. Frankfurt, 1606.

Wolff J., Kniaziowie litewsko-ruscy. Warszawa, 1895.

===== Tylko oferty z cenami będą uwzględniane. =====

Redaktor i Wydawca: M. Rullkowski.

Tłocznia Wł. Łazarskiego, Marszałkowska 114.